

Третият по ред материал от поредицата „СТИГА ВЕЧЕ!“ е посветен на българското образование.

Считаме, че темата е актуална не само с оглед кадровите промени в управлението на образователната система, а поради трайно натрупалите се и неотложни за решаване проблеми в тази сфера, която е базова за икономическия и обществен просперитет.

Всички публикации от рубриката „СТИГА ВЕЧЕ!“
вижте на адрес <http://www.bia-bg.com/focus/view/21488/>

Графиките към отделните публикации от рубриката
вижте на адрес <http://www.bia-bg.com/gallery/index/graph/>

- **Не се спазва [конституционното изискване](#) за задължително образование до 16-годишна възраст!**
- **България е трета в ЕС по [дял на младите хора \(15-34 г.\), които нито учат, нито работят](#).** Всеки четвърти (25%) млад човек у нас попада в тази категория, а с по-негативни показатели са само Гърция и Италия. Най-малък е дялът (8-10%) на неучещите и неработещи младежи в Исландия, Норвегия, Швеция, Дания, Швейцария, Люксембург, Холандия, Австрия и Германия. В съседката ни Румъния 20% от младежите не учат и не работят.
- **Не се подобрява [квалификационната структура на населението](#) и [на работната сила](#),** като нараства дялът на младите висшисти, но и на тези с начално и по-ниско образование.
- **[Нивото на заетост в огромна степен се определя от нивото на квалификация](#),** като за висококвалифицираното население заетостта е над 80%, за средноквалифицираното – над 65%, а за нискоквалифицираното – под 30%. Тези стойности са почти равни със средните за ЕС. За групата на младите хора (15-24 г.), обаче, е налице много по-ниско от средното за ЕС ниво на заетост, особено за младежите с ниско или без образование (5% за България при средно за ЕС 18%).
- За 10 години [коефициентът на записване в системата на образование](#) нараства във висшите и в средните училища, но при началното и прогимназиалното образование се наблюдава спад.
- В периода 2009-2014 г. с около 4% [намалява общият брой на приетите студенти](#). Въпреки световната тенденция за търсене на [кадри от т.нар. STEM-специалности \(наука, технологии, инженеринг и математика\)](#), приемът на студенти в специалността „математика и статистика“ намалява с 40%, в „архитектура и строителство“ – с 14,5%, в „технически науки“ – с 8,6%, в „химически и физически науки“ – с 6,4%. Положителна тенденция е увеличението на [приема на студенти](#) в „Информатика“ (ръст с 20,5%), „Подготовка на учители“ (27,2%) и „Здравеопазване“ (44%).
- **[Над 23 000 български студенти учат в чужбина](#),** като най-предпочитаните дестинации са Германия и Великобритания, следвани от Австрия, Холандия и Франция. Най-много студенти в чужбина са тези в степен „бакалавър“ (14 675 души), следвани от степените „магистър“ (6 776 души) и „доктор“ (590 души).
- **С 16% намалява броят на [завършилите образование](#)** в периода 2004-2014 г. Ръст (38%) има единствено при завършващите висше образование, а в средното и основното образование е налице намаление, съответно - с 29 и с 33%.
- **Слабо намалява дялът на [напусналите образование](#), но е налице сериозен ръст на напускащите поради заминаване в чужбина** (от 11% през 2003 г. на 34% през 2013 г.), което е косвен индикатор за нивото на емиграция.
- **България води негативната класация в Европа по дял на [15-годишните ученици с ниво 1 и по-ниско по критерия „способност за четене“](#)**¹ – дял 39,4% при средно за ЕС 19%. В Румъния дялът им е 37,3%, в Гърция – 22,6%. С най-добри резултати по този показател са учениците в Естония (9,1%), Ирландия (9,6%) и Полша (10,6%).
- **[1,2 чужди езика научава всеки български ученик](#)** по време на престоя си в образователната система, при средно за ЕС 1,6. По този показател с по-слаби резултати от българчетата са само учениците в Австрия, Ирландия, Унгария и Великобритания. Най-много чужди езици владеят учениците в Люксембург (2,5), Финландия (2,2), Малта и Холандия (с по 2,1). По два чужди езика владеят учениците в Естония, Италия, Кипър, Румъния, Исландия, Лихтенщайн и Македония. Почти толкова (по 1,9-1,8) езици знаят и учениците в Гърция, Швеция, Дания, Литва и Полша.
- За 10 години (2004-2014 г.) **[общият брой на преподавателите намалява с 16,4%](#),** като най-сериозно намалява броят на учителите в прогимназиалната степен на образование (-32,4%) и в началното образование (-21,7%). Налице е [намаление](#) и [застаряване](#) на преподавателите в общообразователните училища.
- **[Общият брой на учебните институции](#)** в периода 2004-2014 г. намалява с 25%, като най-голямо е намалението при общообразователните и специалните училища (25%), а висшите училища се увеличават с около 2%.
- **[Разходите за образование](#)** в периода 2002-2012 г. се увеличават с 98%, като публичните разходи растат с 92%, а частните – със 137%. [Разходите за обучение на един завършил](#) нарастват с 1,5 пъти, а за един учащ – с 1,74 пъти!

¹ *Способността на учениците да използват писмена информация в житейски ситуации. Грамотността за четене се възприема от PISA като възможност за развитие на знанията и потенциал за участие/представяне в общество. „Ниво 1“= учениците имат сериозни затруднения при използването на четивни умения като ефективен инструмент за ускоряване и разширяване на знанията и уменията си в други области.*